

A KÜLÖNLEGES MŰVELETI ERŐK RSOI TÁMOGATÁSÁNAK SAJÁTOSÁGAI

SPECIAL OPERATION FORCE-UNIQUE RSOI SUPPORT

BODORÓCZKI János

(ORCID: 0000-0002-1026-1656)

bodoroczki.janos@uni-nke.hu

Absztrakt

Az első fejezet meghatározza a Befogadó Nemzeti Támogatás koncepcióját és törvényi háttérét, valamint annak általános tervezési alapelveit.

A második fejezet áttekinti az RSOI körlet egyes elemeit.

A harmadik fejezet tartalmazza a különleges erők a Befogadó Nemzeti Támogatással szemben támasztott speciális követelményeit.

Kulcsszavak: különleges erők, Befogadó Nemzeti Támogatás, RSOI

Abstract

Chapter 1 describes concept of Host Nation Support including background of law, and general guidelines for HNS Planning.

Chapter 2 outlines the RSOI, and its elements.

Chapter 3 covers the special operations forces-unique support requirement in RSOI.

Keywords: Special Operation Forces, Host Nation Support, RSOI

BEVEZETÉS

A NATO szövetséges erők alkalmazásban jelentős szerepet kap a Befogadó Nemzeti Támogatás (a továbbiakban: BNT) nyújtása és igénybevétele. A BNT végrehajtás időszakában arra törekedünk, hogy megállapodások alapján anyagok-, létesítmények-, szolgáltatások-, illetve terület formájában támogatást nyújtsunk a NATO parancsnok, és a küldő nemzet számára. Általánosan elfogadott alapvetés, hogy a műveleti területre átcsoportosított erők személyi állományukkal, felszerelésükkel és anyagi készleteikkel egy fogadó–állomásoztató–átcsoportosító–integrációs (Reception, Staging, Onward-Movement, and Integration a továbbiakban: RSOI) körletbe érkeznek annak érdekében, hogy az összhaderőnemi parancsnok műveleti követelményeinek megfelelő erővé alakuljanak, és elérjék a teljes műveleti képességet.

A különleges műveleti erők konvencionális erőktől alapvetően eltérő feladatrendszere és műveleti készenléti szintje miatt feltételezem, hogy ez az alaptétel némileg módosul a különleges műveleti erők esetében. Úgy gondolom, hogy a stratégiai feladatrendszert ellátó kis létszámú alegységek speciális támogatást is igényelnek a műveletek valamennyi fázisában, így már az RSOI körletben is. Cikkemben vizsgálom azokat a hagyományostól lényegesen eltérő támogatási követelményeket, amelyeket a különleges műveleti erők támaszthatnak a műveletek korai szakaszát kiszolgáló körlettel szemben.

A BNT meghatározásában elfogadom a mértékadó folyóiratokban megjelent publikációk eredményeit és a jogszabályi hátteret, melyet kiegészíték az Amerikai Egyesült Államok Szárazföldi Haderőnem – Különleges Műveleti Erők jelenleg érvényben levő szabályzatrendszerével.

A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS MEGHATÁROZÁSA

Egy 2009-ben megjelent cikkben Pap Andrea¹ a BNT-t az alábbiak szerint határozta meg: A BNT egy „befogadó nemzet által békeidőszakban, szükségállapotok, válság, vagy konfliktus esetén a fogadó nemzet területén elhelyezkedő, működő, illetve átvonuló szövetséges erők és szervezetek számára nyújtott polgári és katonai segítség.” Az ilyen segítségnyújtás alapját a fogadó nemzetek, a küldő nemzetek és/vagy a NATO illetékes szervei között megkötött megállapodások képezik. [1; 130. o.]

Ugyanott a szerző szerint a BNT alapelvei a következők:

- Felelősség elve: a nemzetek és a NATO szervek kollektíven felelősek a NATO tevékenységek támogatásáért, azonban a NATO-nak átadott erők támogatásáért a nemzetek felelősek.

- Az erőforrások biztosítása: a felvonultatott erők támogatásának egyik alapvető kiegészítése, amelyről a fogadó nemzetek kapacitásainak megfelelően, a nemzeti törvényhozás és a nemzeti prioritások alapján a legnagyobb mértékben fognak gondoskodni.

- Jogkör: a NATO parancsnok számára biztosítani kell a megfelelő jogkört a BNT megtervezésére, azonban ez a jogkör nem befolyásolhatja a küldő nemzetek által megkötött egyezményeket.

- Együttműködés: nagyon fontos a fogadó nemzet, a küldő nemzetek és a NATO szervek közötti együttműködés az erőforrások biztosítása érdekében.

- Koordináció: kiemelt tényező az erőforrásokért való versengés, valamint a NATO és a nemzetek közötti koordináció.

¹ Dr. Pap Andrea alezredes tanszékvezető, egyetemi docens. Nemzeti Közsolgálat Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézet Hadtáp és Katonai Közlekedési Tanszék.

- Gazdaságosság: a BNT tervezésének és végrehajtásának az erőforrások leggazdaságosabb felhasználását kell tükröznie.

- Átláthatóság: a NATO erőket támogató megállapodásokra vonatkozó információkat az illetékes NATO parancsnok és a küldő országok rendelkezésére kell bocsátani.

- Költségtérítés: a BNT költségtérítése a fogadó nemzet, a küldő nemzetek és a NATO szervek közötti megállapodáson alapul. Az alapidokumentumokban² lefektetett irányelvek meghatározzák a különböző szintű és tartalmú BNT feladatok tervezésében és végrehajtásában alkalmazandó eljárásokat és a szervezeti elemek tevékenységét. [1; 130. o.]

A BNT általános irányelvei a tervezés-, a megállapodások kialakítása-, és a költségtérítés témakörei szerint összegezhetők.

- A BNT tervezése: A tervezés alapvetően hadműveleti feladat, de a BNT meghatározó feladatrendszere logisztikai jellegű. Ez az oka annak, hogy a tervezési folyamatban a logisztikai tervezés a hadműveleti tervezésbe integrálódik.³ A BNT tervének a lehető legrészletesebbnek és specifikusnak kell lennie, hogy képessé tegye a fogadó országot az igények kielégítésére, különösen akkor, amikor az a polgári erőforrások felhasználására irányul. Emellett a tervezésnek rugalmasan alkalmazkodnia kell a kialakult helyzethez annak érdekében, hogy a feladat változása esetén is biztosítható legyen a résztvevő katonai szervezetek támogatása. A fogadó nemzet és a NATO parancsnokok közösen felelősek a BNT megtervezéséért és az Egyetértési Nyilatkozat (Memorandum of Understanding, továbbiakban: MOU) összeállításáért. A küldő nemzetek meghatározása után az eljárási módszerekkel összhangban koordinálni kell a küldő nemzetek, a fogadó nemzet és a NATO parancsnok között annak érdekében, hogy a MOU-t az igényeknek megfelelően kiegészítsék vagy módosítsák. A tervezési eljárások egységesek annak érdekében, hogy bármely hadműveleti feladat támogatására eredményesen fel lehessen készülni.

A tervezés kezdeti fázisa a stratégiai tervezés, és a MOU kidolgozása. Az aláírást követi a Kiinduló Szükségleti Jegyzékek kidolgozása. Ebben a fázisban hajtják végre a szemrevételezéseket, és a feladatok tisztázását is. A szükséges pontosítások után kidolgozzák a BNT biztosítására irányuló technikai megállapodásokat. Ez a dokumentum foglalja keretbe a BNT nyújtásának irányelveit-, módszereit-, követelményeit és eljárásait.

A küldő nemzetek igényeit, valamint a befogadó nemzet képességihiányait Részletes Szükségleti Jegyzék tartalmazza. Ebben a dokumentumban dolgozzák fel a NATO parancsnokságtól és a küldő nemzetektől megküldött Szükségleti Jegyzékeket. A BNT véglegesített terveit az Összhaderőnemi Végrehajtási Megállapodás rögzíti. [2; (3-1)-(4-1). o.]⁴

- A megállapodások kialakítása: A BNT megállapodásait a tervezési folyamat alatt a lehető legkorábbi időpontban meg kell kötni. A hatékonyság érdekében törekedni kell arra, hogy a szerződéskötéseket a NATO koordinálja. Ha lehetséges, a megállapodásokat egyetlen MOU-ra kell korlátozni. A nemzeteknek és a NATO parancsnokoknak megfelelő útmutatást kell biztosítaniuk a nem NATO tagországok részére, a BNT megállapodások megkötésére.

- Költségtérítés: Az igénybevett erőforrásokat és szolgáltatásokat ellentételezni kell. Az ellenérték finanszírozható nemzeti alapról, megosztott többnemzeti alapról, vagy NATO forrásból. [1; 131. o.]

² Például: Egyetértési Megállapodás (Memorandum of Understanding)

³ A Magyar Honvédségben a logisztikai művelettervezés a hadműveleti tervezés szerves része.

⁴ A doktrínák számos esetben fejezetenként számozzák az oldalakat. Ezekben az esetekben a (Fejezetszám-oldalszám) megjelölést alkalmazom.

Patyi Sándor⁵ szerint a BNT úgy összegezhető, hogy a befogadó ország, a rendelkezésre álló erőforrásait minél nagyobb mértékben felajánlja annak érdekében, hogy az érkező befogadott erő logisztikai terheit csökkentse. Ennek köszönhetően nem kell szállítani olyan civil-, esetleg katonai eszközt vagy szolgáltatást, amelyek helyben is biztosíthatók. [3; 122–123. o.]

A Befogadó Nemzeti Támogatás törvényi meghatározása

Magyarországon a BNT-t, és az ezzel kapcsolatos feladatokat törvények határozzák meg. A 2011. évi CXIII. törvény 80. § 3. szerint a BNT: „Magyarország, a Honvédség és a honvédelemben részt vevő más szervek által békeidőszakban, rendkívüli állapotban, szükségállapotban, megelőző védelmi helyzetben, terror-veszélyhelyzetben, valamint váratlan támadás esetén a szövetséges fegyveres erőknek vagy más külföldi fegyveres erőknek Magyarország területén tartózkodásuk vagy azon történő átvonulásuk során nyújtott, egyoldalúan vállalt vagy nemzetközi szerződéseken és azok végrehajtási megállapodásain alapuló polgári és katonai támogatás.” [4; 80 § 3.] A BNT bonyolult, összkormányzati feladat, ezért az ezzel kapcsolatos feladatokat a Kormány, rendeletben állapítja meg. [4; 81 § (1) h)] A katonai feladatok eredményességéért a honvédelmi miniszter felel. [5; 2. § (2) 9] A Honvéd Vezérkar főnöke és helyetteseinek feladata összehangolni a BNT katonai logisztikai követelményeinek és feladatainak meghatározását. [5; 12 § (2) a)] A BNT feladataihoz kapcsolódnak a központi államigazgatási szervek vezetőinek honvédelmi igazgatási feladatai. Ezek keretében végzik a hatáskörükbe tartozó BNT-vel kapcsolatos teendőket. [5; 18 § (1) a)-b)]

A BNT részletes kormányzati feladatait az 55/2010. (III. 11.) kormányrendelet határozza meg. [6] A rendelet értelmében az ország védelméhez kapcsolódó BNT-vel kapcsolatos feladatokat az ország fegyveres védelme tervének részeként kell kidolgozni. [6; 10 §] A BNT képességeiről⁶ „lista” készül. A képesség katalógus tartalmazza a kapcsolattartó szervezetet, a BNT nemzeti struktúráját, koordinációs és irányítási rendszerét, valamint a lehetséges fogadó létesítményeket. Ezek az objektumok lehetnek vasúti ki- és berakóállomások, folyami kikötők, repülőterek, határátkelőhelyek, és az egészségügyi ellátás biztosításához felajánlható képességek. [6; 13 §-14 §] A támogatást és a szolgáltatásokat a támogatott erők döntően a kijelölt RSOI körletben fogadják.

A BNT meghatározásából, valamint tervezési elveinek elemzése után megállapítható, hogy azokban döntően az összhaderőnemi szempontok érvényesülnek. Ebből következik, hogy az alapelvek alapján elkészített doktrínákat és szabályzatokat is az összhaderőnemi szempontok hatják át. A vizsgált téma szempontjából azonban kiemelt jelentősége van annak az irányelvnek, hogy a BNT-t a lehető legrészletesebben elő kell készíteni, tehát doktrinális akadálya nincs a különleges műveleti sajátosságok érvényesítésének.

AZ RSOI MEGHATÁROZÁSA

A katonai szervezetek átcsoportosítása négy fázist tartalmaz: a tervezést, az előkészítést, az átcsoportosítások végrehajtását, és az RSOI tevékenységet. [7; ix. o.]⁷ Az átcsoportosítás folyamatában a vizsgált témakör szempontjából kiemelt jelentőségű az RSOI körlet. Ez egy

⁵ A hivatkozott irodalom megjelenésekor Dr. Patyi Sándor dandártábornok a HM Védelmi Hivatal főigazgatója.

⁶ A katonai képességekről is.

⁷ Az angol nyelvű doktrínák a bevezető fejezeteket számos esetben római számokkal számozzák.

olyan összetett feladatrendszer, amely térben elkülönül, de egymásra épül. A művelet fázisai az erők fogadása (Reception), az állomásoztatás (Staging), az előrevonás (Onward movement), és az integráció (Integration). [7; xviii. o.]

- Erők fogadása: A műveletek végrehajtására létrehozott katonai szervezetek légi-, vízi-, és földi átcsoportosítással érkehetnek az RSOI körletbe. Valamennyi esetben gondoskodni kell a szállító járművek kirakodásáról, a személyi állomány és a felszerelés szállításáról. Az erők fogadásakor végrehajtják az okmányok vizsgálatát is. A szükséges ellenőrzések után a személyi állományt az ideiglenes-, vagy már a végleges tartózkodási körletbe irányítják. Az RSOI műveletnek ezt a fázisát a vezető nemzet irányítja: támogatást biztosít a nemzetek részére a felszerelések-, anyagi készletek-, konténerek szállítására a különböző körletekbe. A nemzeti logisztikai támogató szervezetek biztosítják a kirakodást, és irányítják az anyagmozgást a kijelölt körletekbe.

- Állomásoztatás: Ebben a fázisban olyan technikai kiszolgálásokat hajtanak végre, amelyek biztosítják a haditechnikai eszközök szállítási helyzetből harchelyzetbe állítását. Végrehajtják az anyagi készletek málházását, egyben megalakítják az előírt napi harci javadalmazást (Combat Day of Supply – CDOS).⁸ Az „átállítás” után a katonai szervezetet átcsoportosítják a gyülekezési körletekbe.

- Integráció: Az erők integrációjának az a célja, hogy a nemzetek felajánlott erői elérjék a képességet a harci alkalmazásra. Ebben a fázisban végrehajtják az utolsó ellenőrzéseket, és kiképzési foglalkozásokat.⁹

- Előrevonás: Az integráció befejezése után a katonai szervezetek végrehajtják az átcsoportosítást a felelősségi területre annak érdekében, hogy felvegyék a számukra meghatározott harcrendet. [7; (VI-2). o.]

Az RSOI körlet parancsnoka egyszemélyben felelős az ott folyó munkáért. Ennek az a kizárólagos oka, hogy biztosítható legyen a koordináció, valamint az erőforrások ésszerű-, és hatékony felhasználása. Az egyszemélyi felelősség segít abban, hogy átlátható legyen az RSOI körlet feladatrendszere, ellenőrizhető legyen az érkeztetett katonai szervezetek átcsoportosítása a felelősségi körzetekbe. Emellett hatékony együttműködés szervezhető az RSOI körlet valamennyi szereplője között. [7; (VI-3)-(VI-5). o.]

Minden elhelyezési körletnek, így az RSOI körleteknek is a befogadó képessége véges. A katonai szervezetek érkeztetését, állomásoztatását, integrációját, és további átcsoportosításukat koordinálni kell annak érdekében, hogy elkerüljük a túlszűfoaltságot, és megőrizzük az RSOI körlet működőképességét. Szinkronizálni kell a személyi állomány-, a felszerelés-, és a haditechnikai eszközök beérkezését is. A megfelelő időzítés lehetővé teszi az integrációs idő csökkentését. Ebből az következik, hogy az összefegyvernemi parancsoknak gyorsabban áll rendelkezésére a felajánlott képesség-, vagy a katonai szervezet. A szinkronizációt akkor tekinthetjük sikeresnek, ha az adott személyi állomány felszerelése-, haditechnikai eszközei-, támogató képessége helyes időben érkezik a megfelelő helyre, az RSOI támogató tevékenységei koordináltak, azok összhangban vannak az átcsoportosítás ütemével, a tervezés és a végrehajtás folyamatos.¹⁰ A folyamatos anyagáramlás lehetővé teszi a végrehajtó állomány minimalizálását, csökkenti az átrakó pontokat, és a szállító eszközök számát. Elkerülhető a túlszűfoaltság, lehetővé válik az átláthatóság. Megvalósul az

⁸ A napi harci javadalmazás megalakításával szembeni elvárás nagyban függ a feladattól-, és a készenléti szinttől, amelyre az adott köteleket létrehozták. Az anyagi készleteket azonban minden esetben lépcsőzik.

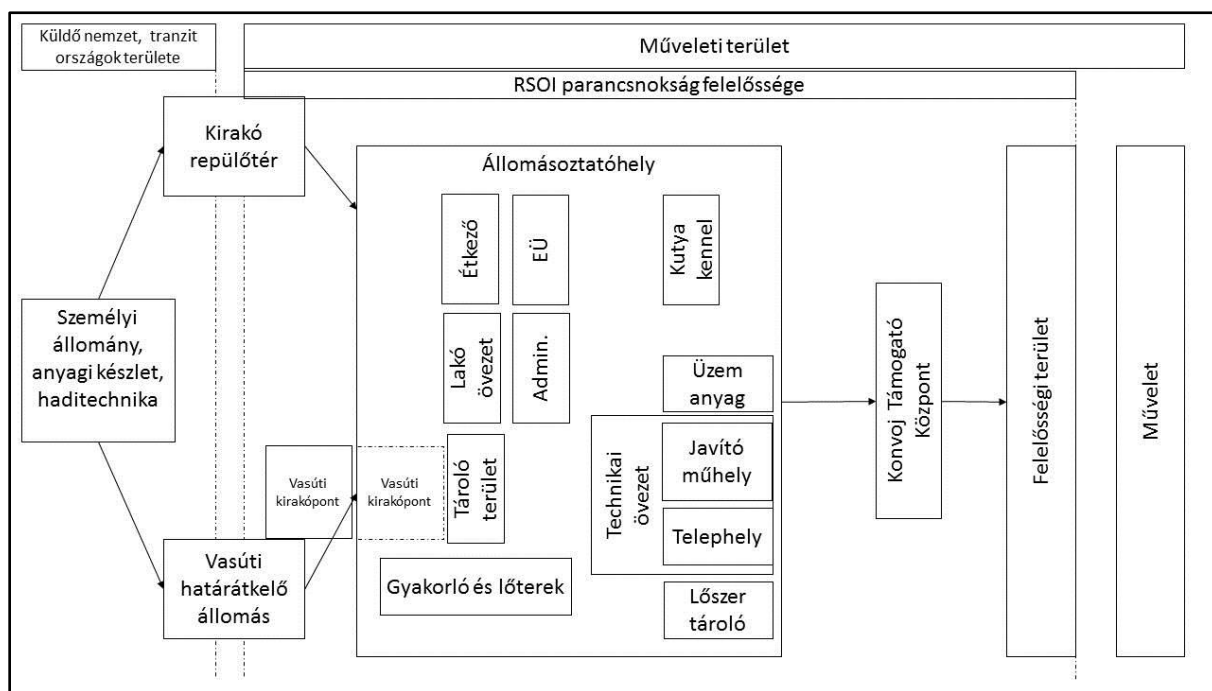
⁹ Például CIED Intheater Training.

¹⁰ A megfogalmazott feltételeket nevezhetjük az RSOI körlet 9M-nek.

„egyensúly” a személyi állomány-, a felszerelés, és az információ áramlásában. A teljes hálózat átláthatóvá válik a kiinduló ponttól a célállomásig. Az anyagáramlást-, és a katonai szervezetek beérkezésnek sorrendjét alapvetően befolyásolja a művelet koncepciója, és az elérhető infrastruktúra. Ez a tervezési szemlélet túlmutat a logisztikai feladatrendszeren, részletes összhaderőnemi tervezést feltételez, ami tovább erősíti azt a megállapítást, hogy az RSOI tervezése hadműveleti feladat.¹¹ [7; (VI-3)-(VI-5). o.]

Az RSOI körlet elemei

Az RSOI körletet alapvetően meghatározza a művelet koncepciója, és az elérhető infrastruktúra. A katonai szervezetek érkeztetésére, állomásoztatására, integrációjára, és további átcsoportosítására szolgáló körlet egy lehetséges elvi vázlatát az alábbi ábra szemlélteti.

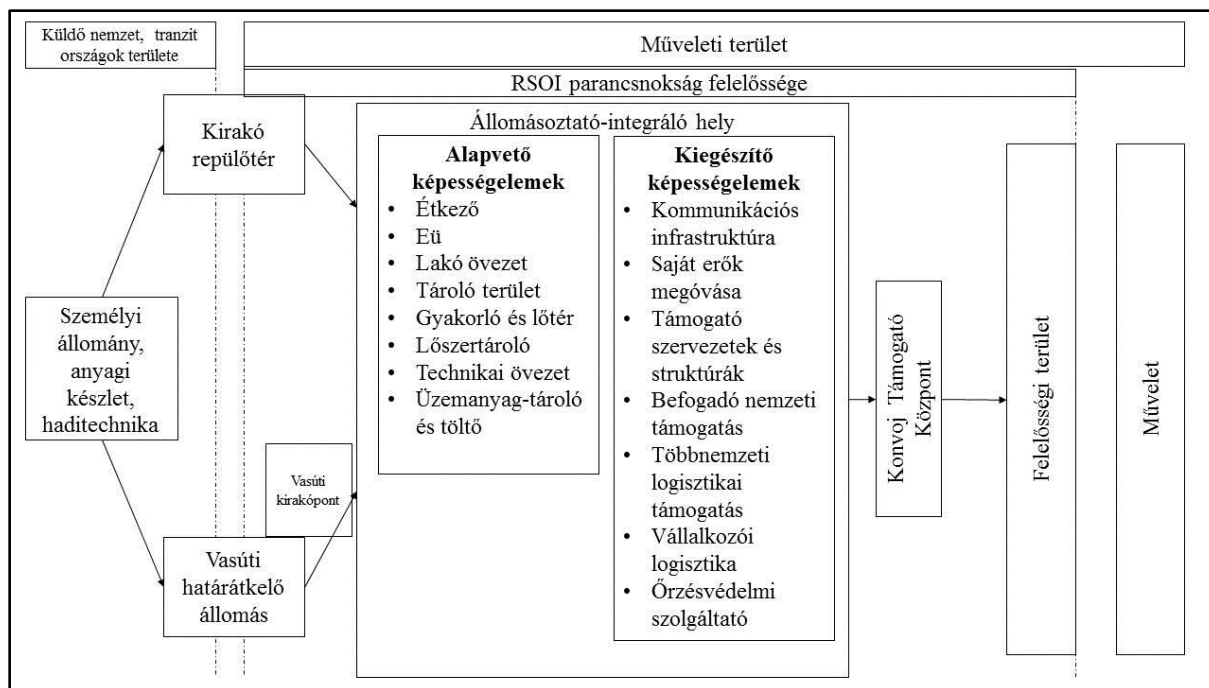

1. ábra Az RSOI körlet elvi vázlata [8]

Az RSOI körlet funkcionális elemeivel biztosítja az erők fogadását (kirakó repülőtér, vasúti kirakó pont), állomásoztatását, integrációját (állomásoztató hely funkcionális elemei), és további átcsoportosításukat (konvojtámogatás).

Megítélésem szerint az RSOI körlet értelmezése túlmutat a funkcionális elemek csoportosításán. A műveletek sikerének érdekében szükségesnek tartom olyan elemek besorolását is, amelyek megvalósítják a vezetés egységét, a koordinációt, a személyi állomány átcsoportosításának és az anyagáramlásnak a folytonosságát. Az elgondolást a következő ábrán szemléltetem.

¹¹ Súlyos hiba az RSOI körlet tervezési fázisában alábecsülni a koordináció jelentőségét. A megfelelő szinkronizáció hiánya miatt a Sivatagi Viharban előfordult, hogy egyes katonai szervezetek felszerelését-, technikai eszközeit különböző szállító eszközökre rakodták be. Ennek az lett az eredménye, hogy az egység indokolatlanul sok időt töltött az RSOI körletben a felszerelésére várva. Nem tudta megkezdeni az integrációt, késett a harcba vetése, emellett az ellenség számára kiszolgáltatottá vált. [7; (VI-4). o.]

2. ábra Az RSOI körlet a kiegészítő képességelemekkel [7; (VI-5). o.]¹²

Az elgondolás kiegészíti az 1. számú ábra funkcionális elemeit olyan hozzáadott értékekkel, melyek támogatják a műveletek sikerét. Ebből a szempontból a legfontosabb elem a (logisztikai) kommunikáció, amelynek segítségével a parancsnok megvalósítja a koordinációt, és biztosítja a műveletek sikerét. Az összefgyvernemi alegységek különböző műveleti környezetben többnemzeti műveltek keretében hajtanak végre feladatokat, melynek alapfeltétele a gyors átcsoportosítás. Az átcsoportosítás nem képzelhető el egy kiterjedt-, interoperábilis-, rugalmas kommunikációs infrastruktúra nélkül, amely biztosítja az átláthatóságot, ezáltal a hozzáférést az egyes erőforrásokhoz. [7; (VI-5)-(VI-7). o.]

A befogadó nemzet változatos erőforrásokat képes biztosítani az RSOI műveletben.¹³ A BNT széleskörű alkalmazását az indokolja, hogy ezzel csökkenteni lehet a katonai egységekkel átcsoportosított (katonai) támogató szervezeteket és az anyagi készleteket. Ebből következik, hogy csökkenthető a stratégiai átcsoportosítás szállító eszköz szükséglete, minimalizálható a műveleti terület logisztikai támogató állománya. A BNT átfogó alkalmazásának az a feltétele, hogy az átcsoportosítás előtt a lehető legkorábbi időpontban megállapítják az igényelt-, és az igényelhető szolgáltatások körét. A BNT maximalizálásával tehát nagy létszámú katonai logisztikai támogató erőforrást lehet megtakarítani. [7; (VI-5)-(VI-7). o.]

A többnemzeti logisztikai támogatás egymást kiegészítő unikális képességelemei külön lehetőséget hordoznak a logisztikai támogatás tervezése-, szervezése-, és végrehajtásának területén.¹⁴ A vállalkozói támogatás, képesség többszöröző tényezőként értékelhető, mely a különleges erők szempontjából kiemelt jelentőségű,¹⁵ emellett összekötő kapocs a BNT és az

¹² Átdolgozta a szerző.

¹³ Ennek tartalmát a korábbi fejezetekben tárgyaltam.

¹⁴ A többnemzeti logisztikai támogatás módjainak RSOI körletben való alkalmazhatóságának vizsgálata nem célom az cikk kereteiben.

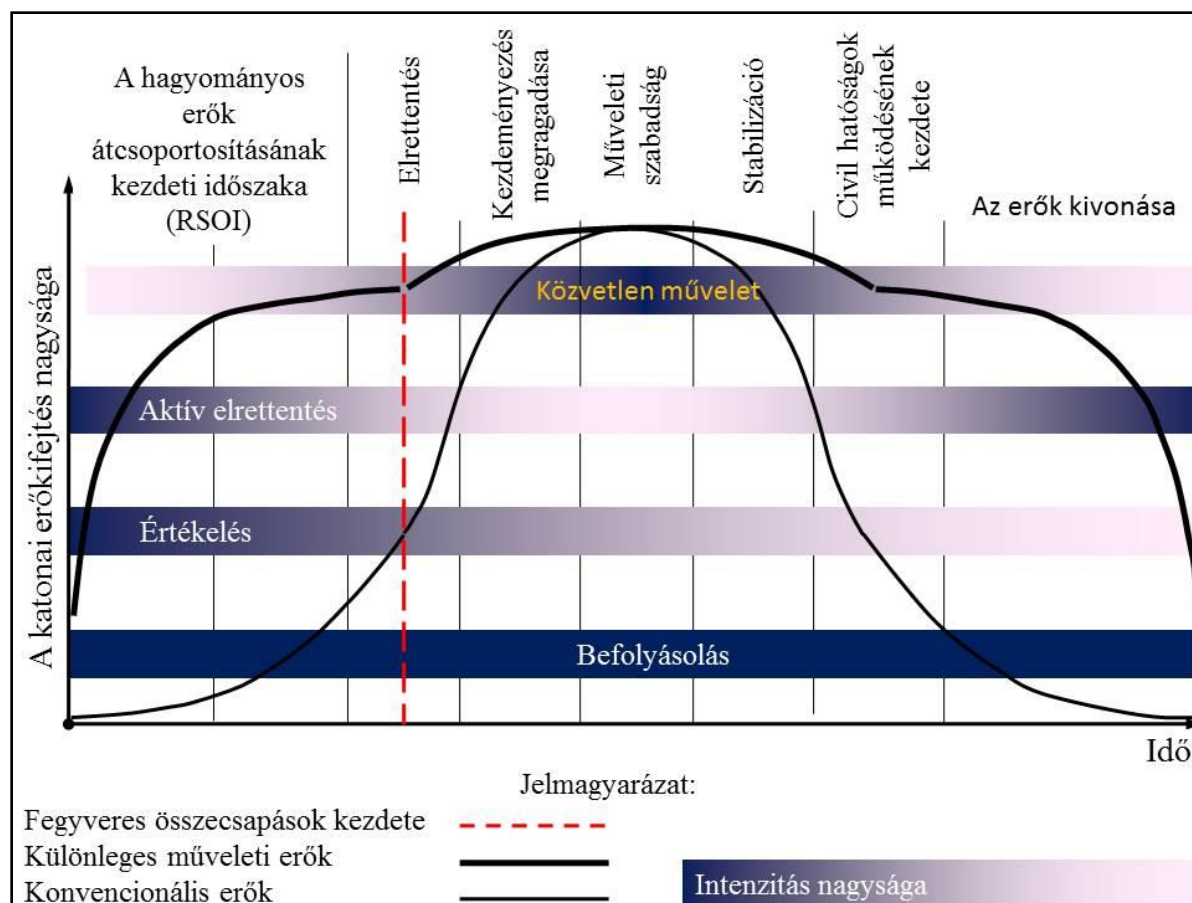
¹⁵ A gondolatot részletesen kifejtem a következő fejezetben.

RSOI között. A rendelkezésre álló kapacitásokat minden esetben előzetesen tervezni és koordinálni kell az aktuális átcsoportosítás előtt. Annak érdekében, hogy a parancsnok igénybe tudjon venni eseti jelleggel vállalkozói kapacitásokat, rendelkezésre kell álljon megfelelő pénzügyi-, jogi-, képzettséggel rendelkező szakember. Az RSOI körlet vonatkozásában, a vállalkozói logisztikai támogatáshoz sorolható a fogadó-, és a küldő ország civil személyeinek vagy felszerelések alkalmazása egy bizonyos funkció végrehajtására (például inverz logisztika). A vállalkozói logisztika alkalmazásával szintén csökkenthető a katonai személyzet létszáma. [7; (VI-5)-(VI-7). o.]

KÜLÖNLEGES MŰVELETI SAJÁTOSSÁGOK AZ RSOI KÖRLETBEN

A korábbi fejezetek megállapítják, hogy az RSOI az erők telepítésének azon szakasza, amely során a települő erők a műveleti területre beérkező személyi állományukkal, felszerelésükkel és anyagi készleteikkel az összhaderőnemi parancsnok műveleti követelményeinek megfelelő erővé alakulnak. A beérkező erők harcra vetésre nem készek, a teljes műveleti képességgel nem rendelkeznek.

Ezzel a megállapítással a különleges műveleti erők alkalmazási gyakorlata ellentétes. A csoportok már a műveletek korai szakaszában képesek speciális küldetések végrehajtására, mivel kiemelt szerepük van a nem konvencionális hadviselésben, és a terrorizmus elleni harcban.[9; 8. o.] Ezért ez az alaptétel annyiban módosul, hogy a speciális, kis létszámú alegységek a műveleti területen, már az RSOI műveletek előtt teljes készenléttel rendelkeznek. Ennek az alkalmazási módnak az intenzitását, és alakulását a katonai műveletek egyes időszakában az alábbi ábrán szemléltetem:

3. ábra A különleges műveleti erők a műveletek egyes időszakaiban [9; 6–7. o.]¹⁶

A katonai műveletek egyes fázisaiban az alkalmazott erők nagysága, összetétele, és feladatrendszere eltérő. Az ábra hangsúlyosan szemlélteti, hogy a kis létszámú, különleges műveleti csoportokat már a konfliktusok korai fázisában telepítik, és egészen az erők kivonásáig jelen vannak. Műveleti készenlétük a konvencionális erőknél magasabb. Esetenként sokkal nagyobb sikereket érhetnek el a jóval nagyobb személyi állományú konvencionális csoportokhoz képest. Az osztagok a műveletek kezdeti fázisaiban szerves részét képezik az elrettentésnek. Ez esélyt ad a fegyveres összeütközés elkerülésére. A fő feladat a katonai műveleteknek ebben a szakaszában főleg (de nem kizárólagosan) az értékelés, az aktív elrettentés, a szemben álló fél viselkedésének befolyásolása. A katonai aktivitás teljes időtartama alatt készen állnak közvetlen műveletek végrehajtására is. Különösen igaz ez akkor, amikor az ellenséges tevékenység nem éri el a konvencionális erők alkalmazhatóságának küszöbét, vagy azok a felmerülő műveleti feladatok végrehajtására alaprendeltetésük-, és szervezeti felépítésük miatt alkalmatlanok. A különleges erők alkalmazásával késllettethető a nagy létszámú, hagyományos erő bevetése, mely jelentős időelőnyhöz juttathatja a katonai döntéshozókat, illetve lehetőséget ad, alternatív megoldások kidolgozására. A speciális képességű alegységek optimális alkalmazásával elkerülhető, a jóval nagyobb létszámú erőkkel és technikai eszközökkel rendelkező konvencionális csapatok hadműveleti területre való telepítése. A műveleti sikerek kulcsa a szervezeteken átívelő többnemzeti együttműködés, mely fokozottam igaz a stabilizáció, valamint az erők kivonásának időszakában. Ebben a fázisban jelentős feladatot jelent a konfliktus kiújulásának

¹⁶ Átdolgozta a szerző.

megakadályozása, melyet a helyi hatóságoknak való segítségnyújtással valósítanak meg. Kiemelten igaz ez a műveletek korai-, és kései szakaszában, ahol megfelelő létszámú konvencionális erő nem áll rendelkezésre. Az ábra olyan konfliktushelyzetet mutat be, amelynek pontosan behatárolható kerete van. [9; 6. o.] A legtöbb konfliktus azonban napjainkban nem ilyen. Az ukrajnai események, az Iszlám Állam ellen vívott harc, és a hibrid hadviselés elemei alapjaiban formálják át a hadviselésről alkotott elképzeléseinket. [17] Ebből következik, hogy a különleges erők alkalmazási görbéje a bemutatotthoz képest jelentősen eltérő ívet mutathat, a válság kialakulás előtti időszakait is beleértve.

A 3. számú ábra elemzése után megállapítható, hogy a különleges műveleti erők készenléti szintje a műveletek korai fázisaiban magasabb a konvencionális alegységek készenléti szintjénél. Ebből az következik, hogy a csoportok már az RSOI körletben teljes műveleti képességgel rendelkeznek, tehát képesek feladatot végrehajtani a különleges műveletek teljes spektrumán.¹⁷ [7; (II-8). o.] A magas készenléti szintnek köszönhetően integrációjuk kevesebb időt vesz igénybe, mint a konvencionális erőké, amelyek hadszíntéri – kiképzési-, integrációs feladatokat hajtanak végre. A műveletek elsődlegességnek elve miatt tehát rendelkezni kell minden olyan támogatási képességgel, amelyek lehetővé teszik a különleges műveleti csoportok sikeres alkalmazását. Az elemzett műveleti követelményrendszerből egyenesen következik, hogy az RSOI körletnek, speciális követelményeknek is kell megfelelnie a hagyományos logisztikai támogatási feladatok mellett.

A stratégiai feladatrendszer miatt kiemelten kell kezelni a műveleti biztonság kérdését. Ennek az az oka, hogy a különleges műveleti küldetések döntő többsége minősített, ezért a parancsnoknak fel kell mérnie a BNT alkalmazásával járó biztonsági kockázatokat. [11; 2–14. o.] Erre azért van szükség, mert a megvásárolt külső szolgáltatásokon-, és anyagi készleteken keresztül, következtetni lehet a tervezett feladatra. Ebből az következik, hogy a különleges erők esetében a BNT átfogó elemzésére van szükség. Az elérhető erőforrások analízise mellett biztonsági szempontok szerint is ellenőrizni kell a foglalkoztatott szolgáltatókat. [11; 3–5. o.]

A biztonsági kockázatok mellett további tényezőket is figyelembe kell venni az RSOI képességeinek tervezési-, és végrehajtási fázisában. A küldő-, és/vagy a fogadó ország jogszabályi háttere nem minden esetben fel a különleges műveleti erők dinamikájának, ami a BNT igénybevételeiben korlátokat szab.[12; (6–10). o.] A különleges műveleti erők esetében a legfontosabb tényező, a szolgáltatás beszerzésére rendelkezésre álló idő. Előfordul, hogy a megvásárolni kívánt szolgáltatások értékhatára közbeszerzési eljárás lefolytatását is igényli, amelynek időtartama nem felel meg a különleges műveleti követelményeknek. [12; (6–10). o.]

A konvencionális logisztikai képességek mellett a csoportok igénybe vehetnek támogatást más szervezetektől¹⁸ is. Erre azért van szükség, mert a tervezett küldetés speciális

¹⁷ Különleges felderítés és megfigyelés, közvetlen műveletek, nem-hagyományos hadviselés, katonai segítségnyújtás, részvétel a terrorizmus elleni harc katonai feladataiban, katasztrófavédelmi feladatokban való részvétel és humanitárius segítségnyújtás, béke és háborús kutató-mentő feladatokban való részvétel, információs műveletek támogatása, kiemelten fontos személyek, nemzeti ereklyék, illetve objektumok biztosítása és védelme. (A feladat fizikai végrehajtási képessége terén, nem pedig jogi képesség értelmében), túsumentés végrehajtása hadműveleti területen. (A megfelelő jogi környezet megteremtését követően lehetséges.), részvétel a tömegpusztító és hagyományos fegyverek elterjedése elleni harc katonai feladataiban, részvétel a bünszervezetek elleni harc katonai feladataiban (A megfelelő jogi környezet megteremtését követően, hadműveleti területen lehetséges). [10; (2-1) - (2-2). o.]

¹⁸ Például fegyverrendszerek fejlesztésében résztvevő civil munkások, akik „rendszer-támogató szolgáltatás”-ként elvégzik a szükséges technikai kiszolgálásokat. Ezeket a vállalkozókat a csoporttal együtt telepítik a műveleti területre.

fegyverrendszer alkalmazását is igényelheti.¹⁹ Ebben az esetben a támogatás változatos: lehet például szolgáltatás, képzési – kiképzési program, vagy akár fegyverrendszer – kiszolgáló támogatás is. A sikeres logisztikai támogatás-szervezés kulcsa azonban minden esetben az, hogy a különleges műveleti sajátosságokat a megfelelő időben azonosítsák. A csoportok telepítése előtt, tehát meg kell határozni a szükséges szolgáltatások-, anyagi készletek és eszközök körét annak érdekében, hogy a különleges művelet specifikus támogatási követelményeket a konvencionális logisztikai rendszerbe hatékonyan be lehessen illeszteni. [13; (11-1). o.]

Külső logisztikai támogató – kiszolgáló szolgáltatás nem csak az adott haderőnemtől érkezik. A különleges műveleti csoportok képesek támogatás fogadására más haderőnemtől, vagy műszaki egységtől. A támogató csoport ebben az esetben is lehet valamely harmadik ország civil alvállalkozója. [13; (11-1). o.]

Összegzésül kijelenthető, hogy a hagyományos logisztikai támogató alegységek-, és eljárások általában megfelelnek az RSOI körletbe települt különleges műveleti erőknek is (kivéve a különleges műveleti feladatok támogatását). A közös használatú anyagok vonatkozásában a különleges műveleti csoport külön logisztikai támogatás – szervezést nem igényel. Néhány szempontból azonban az RSOI körlet nem képes megfelelni a különleges művelet specifikus támogatási igényeknek, ha azokat nem azonosítják kellő időben. Ilyen, az RSOI körletekkel szemben támasztott speciális igény például az izolált elhelyezés, a speciális fegyverrendszerek egyedi tárolási-, és kiszolgálási igényei, a speciális közbeszerzési eljárás, a küldetés – specifikus felkészítési és kiképzési foglalkozások logisztikai támogatási igényei,- és a BNT szolgáltatóinak biztonsági bevizsgálása.

- Izolált elhelyezési igény: A különleges műveleti erők esetében az állomásoztatás helye gyakran egybe esik olyan körlettel, amely repülőtérral is rendelkezik, és RSOI körletként is funkcionál.²⁰ Ebből következik, hogy a különleges műveleti küldetésre is itt készül fel a csoport. A hagyományos erőktől elkülönített elhelyezés a művelettervezés alatt pedig különleges műveleti követelmény.

- A speciális fegyverrendszerek egyedi tárolási-, és kiszolgálási igényei: A különleges műveleti erők számos, olyan fegyverrendszert is alkalmazhatnak, melyek a konvencionális alegységeknél nincsenek rendszeresítve.²¹ Ezeket az eszközöket a fejlesztésért felelős vállalatok szakemberei kísérhetik, akik elvégzik technikai kiszolgálásokat. Ezt a fajta „rendszer-támogató szolgáltatást”, gyakran civil munkások végzik, akiket a csoporttal együtt telepítenek a műveleti területre. [13; (6-4). o.] A kiszolgáló rendszer köztes állomásként működik a különleges műveleti csoport, és a honi terület bázisai között. [13; (11-1). o.]

- A speciális közbeszerzési eljárás: Az egyedi feladatrendszer miatt speciális közbeszerzési eljárás lefolytatására lehet szükség már a műveletek korai fázisában is. A szerződéskötések végrehajtására megfelelő felhatalmazással rendelkező tiszt áll rendelkezésére a különleges műveleti parancsnoknak. [13; (11-1)-(11-2). o.] A különleges erők esetében a specialitás legfontosabb tényezője a rendelkezésre álló rendkívül rövid időkeret.

- A küldetés – specifikus felkészítési és kiképzési foglalkozások logisztikai támogatási igényei: Különleges művelet specifikus logisztikai támogatási igények változatos területeken jelentkezhetnek. Az RSOI körlet kiképzési létesítményeiben a csoportok felkészülése alatt

¹⁹ Például fejlesztés alatt álló fegyverrendszerek, speciális célmegjelölő eszközrendszerek, járművek, repülő eszközök, kommunikációs-, és számítógépes rendszerek.

²⁰ Például Mazar-e-Sharif: TF 47 és a magyar Különleges Műveleti Kontingens, vagy Baghram Air Force Base: USARSOF

²¹ Például fejlesztés alatt álló fegyverrendszerek, speciális célmegjelölő eszközrendszerek, járművek, repülő eszközök, kommunikációs, és számítógépes rendszerek.

keletkezhetnek olyan igények, melyek a konvencionális alegységek összekovácsolási feladatai alatt ritkán merülnek fel.²² Ez mellett figyelembe kell venni azt is, hogy minden különleges műveleti küldetés egyedi feladat, ezért azok egyedi felkészítést igényelnek. Ebből következik, hogy az RSOI körlet kiképzési létesítményeiben különleges művelet specifikus kiképzés támogatás – tervezés szükséges. [13; (11-2). o.]

- A BNT szolgáltatóinak biztonsági bevizsgálás: Az összhaderőnemi műveletek kezdeti fázisában előfordulhat, hogy a műveleti terület korántsem megengedő, vagy elfogadó,²³ az infrastruktúra esetenként rombolt. A BNT lehetőségei ilyen körülmények közt erősen korlátozottak, esetenként szerződés kötésre sincs lehetőség. Az ilyen esetekben, feltehetően a fogadó állam intézményei sem tudnak (esetleg nincs is szándékukban) hatékonyan együttműködni a küldő nemzettel. Ebből az következik, hogy a biztonsági bevizsgálásokra korlátozottan van lehetőség. Az ilyen esetekben indokoltnak tartom a BNT kizárását a különleges műveleti erők támogatásszervezéséből.

Megállapítható, hogy a hagyományos logisztikai támogató rendszer a különleges műveleti igényeket az RSOI körletben általában költséghatékonyan ki tudja elégíteni, ha azokat időben azonosítják. A különleges műveleti sajátosságokat ezért a tervezés minden szintjén és időszakában meg kell határozni annak érdekében, hogy az időbeniségnek a konvencionális logisztikai támogató rendszer meg tudja felelni. Megítélésem szerint az RSOI körletben kiemelt figyelmet kell fordítani a különleges erők speciális, harmadik fél által nyújtható támogató rendszerére. A speciális-, vagy rendszeresítési eljárás alatt álló fegyverrendszerek, repülőeszközök, járművek kiszolgálására úgynevezett „rendszer-támogató” külső szervezeteket alkalmaznak. Rendszerint számolni kell a fent említett fegyverrendszerek speciális tárolási igényeivel is.

A különleges műveleti alegységek stratégiai feladatrendszerére miatt az RSOI műveletek alatt is azonosítani kell a különleges műveleti sajátosságokat a hadműveleti-, és a logisztikai tervezés minden szintjén és időszakában.

KÖVETKEZTETÉSEK

A mai katonai logisztikai támogatásszervezés gyakorlatát meghatározza az ellátási lánc szemlélet. Ennek igazolására elég a Szövetséges Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína, [14] vagy a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Logisztikai Támogatás Doktrína [15] megfogalmazásaira gondolni. Az ellátási lánc minden eleme - tehát az RSOI körlet is - az összhaderőnemi műveletet tartja szem előtt, a teljes rendszer ehhez a követelményhez van optimalizálva. A rendszer folyamatszemléletű és lineáris. A gondolatot megerősíti a műveleti támogatási lánc – menedzsment elmélete is.²⁴

Abból, hogy az optimumot a rendszer egészére dolgozták ki, egyenesen következik, hogy az nem lehet optimális egy olyan különleges műveleti képesség számára, amely az összhaderőnemi műveletnél jóval nagyobb rugalmasságot, és dinamizmust képvisel a

²² Például: Közvetlen művelet begyakorlása alatt ajtón behatolás. Többször gyakorolni kell a bejutást, melyhez speciális, szikramentes behatoló készlet szükséges. Magától értetődik, hogy a felrobbantott ajtót sem lehet többször felhasználni.

²³ Megengedő a környezet, ha a műveletben részt vevő alegység alapvetően nyugodt körülmények közt tudja munkáját elvégezni. A környezet bizonytalan, ha a különleges műveleti alegység krízishelyzetben tevékenykedik.

²⁴ Lásd: Venekei József mértékadó folyóiratokban megjelent írásait. (dr. Venekei József alezredes, Nemzeti Közszolgálat Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézet, Hadtáp és Katonai Közlekedési Tanszék, adjunktus.)

műveleti területen. Ezt a megállapításomat arra alapozom, hogy az ellátási lánc minden elemének képesnek kell lennie kiszolgálni ezeket a speciális követelményeket, amire a teljes rendszer optimuma miatt az nyilvánvalóan nem képes. Az összhaderőnemi ellátási lánc szemlélet, ezáltal az összhaderőnemi RSOI körlet tehát önmagában nem elégíti ki teljes körűen a művelet elsődlegességének elvét a különleges erők esetében. Kiemelten igaz akkor, ha stratégiai feladatról van szó. Az időbeniség a kérdést tovább bonyolítja. Minden különleges művelet egyedi küldetés, egyedi anyagigénnyel, aminek kielégítésére nem megfelelő az időkeret, melyet a hagyományos RSOI tervezési szemlélet biztosítani tud.

A BNT meghatározásából, tervezési elveinek elemzéséből megállapítható, ahogy azokban döntően az összhaderőnemi szempontok érvényesülnek. Ebből következik, hogy az alapelvek alapján elkészített doktrínákat és szabályzatokat is az összhaderőnemi szempontok hatják át. A vizsgált téma szempontjából azonban kiemelt jelentősége van annak az irányelvnek, hogy a BNT-t a lehető legrészletesebben elő kell készíteni, tehát doktrínális akadály a különleges műveleti sajátosságok érvényesítésének.

Összefoglalva kijelenthető, hogy az RSOI körlet logisztikai támogatási rendszere a hagyományos funkcionális elemekkel és eljárásokkal döntően (de nem meghatározóan) képes eleget tenni a vele szemben támasztott különleges műveleti követelményeknek is. A hagyományos támogató rendszer feladatai ugyanakkor bonyolultabbá válnak, amikor egy nagy rugalmasságot követelő, stratégiai fontosságú feladatot végrehajtó, nem hagyományos elvek szerint működő alegységet kell támogatni. Annak érdekében, hogy a logisztikai támogató rendszer meg tudjon felelni a speciális kihívásoknak is, az RSOI műveletek valamennyi tervezési-, és végrehajtási fázisában azonosítani kell a különleges művelet specifikus támogatási igényeket. Erre azért van szükség, hogy a különleges műveleti csoport, képes legyen megfelelni stratégiai feladatrendszerének. Megállapítható, hogy már a műveletek korai fázisában is lehet olyan különleges műveleti specialitásokat azonosítani, melyek kiszolgálására az RSOI körlet külön tervezés nélkül nem képes. A konvencionális logisztikai támogató szervezetek, és a támogatás végrehajtására kidolgozott eljárások általában elegendőek a különleges erők számára az integráció során, ezek kezelni tudják a speciális igények többségét. Fontos követelmény azonban, hogy a különleges műveleti csoportok az átcsoportosítás után közvetlenül izolált elhelyezést igényelhetnek, melyet már a tervezés során figyelembe kell venni. A hivatkozott források tanulmányozása után megállapítható, hogy a különleges erők logisztikai támogatásának kritikus időszaka lehet a műveletek korai szakasza. Ebben a fázisban a fejletlen logisztikai támogató környezet ellenére a különleges műveleti csoportok már a képességük teljes spektrumán készek feladat végrehajtásra, melyet támogatni kell. Esetenként az ilyen támogató kapacitásnak már az RSOI körletben rendelkezésre kell állnia.

A különleges műveleti erők vonatkozásában az RSOI körlet logisztikai támogatási rendszerében fontos alapelveket azonosítottam:

- A különleges művelet specifikus izolált elhelyezés elvét;
- A speciális fegyverrendszerek egyedi tárolási-, és kiszolgálási igényeinek elvét;
- A különleges művelet specifikus közbeszerzési eljárás elvét;
- A küldetés – specifikus felkészítési és kiképzési foglalkozások logisztikai támogatási elvét;
- A különleges művelet specifikus BNT elvét.

Megítélésem szerint tehát az RSOI körlet különleges művelet specifikus logisztikai és egyéb támogatási követelményeire kiemelt figyelmet kell fordítani a tervezés és a végrehajtás valamennyi fázisában. Világosan látható, hogy a feladat-tervezés és végrehajtás jelentősen meghaladja a különleges erők lehetőségeit, ezért önállóan nem képesek a sikeres RSOI feladatrendszer ellátására. A szövetségi kötelezettségeink miatt sem mellőzhetjük a témakör komplex vizsgálatát, [16] melynek szerves eleme a különleges műveleti képesség támogatása

az RSOI műveletek valamennyi fázisában. A tárgykör pedig új értelmet nyer akkor, ha az RSOI körletre a biztonság széleskörű értelmezésében tekintünk, és biztosítani kívánjuk annak hosszútávú rendeltetés szerinti működését. [18]

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] PAP A.: *A befogadó nemzeti támogatás és a FOURLOG logisztikai képzési program kapcsolata*; Hadmérnök IV. 1. (2009) 129–139. o.
- [2] *AJP- 4.5 Allied Joint Doctrine for Host Nation Support Edition B, Version 1*; NATO Standardization Agency (NSA) 2013.
- [3] PATYI S.: *A befogadó nemzeti támogatás tervezésének és végrehajtásának védelmi igazgatási feladatai*; Katonai Logisztika XI. 3. (2003) 122–133. o.
- [4] *2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről*
- [5] *290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról*
- [6] *55/2010. (III. 11.) Korm. rendelet a befogadó nemzeti támogatás részletes kormányzati feladatairól*
- [7] *JP 3-35 Deployment and Redeployment Operations*; Joint Chief of Staff 2013.
- [8] *RSOM koncepció*. HVK Logisztikai Csoport Főnökség. Munkaanyag, Budapest 2017. Készítette: Pályi József őrnagy.
- [9] *ADP 3-05 Special Operations*; Headquarters Department of the Army 2012.
- [10] *Ált/49 Magyar Honvédség Különleges Műveleti Doktrína*; Magyar Honvédség 2014.
- [11] *ADRP 4-0 (FM 4-0) Sustainment*; Headquarters Department of the Army 2012.
- [12] *ADRP 3-05 Special Operations*; Headquarters Department of the Army 2012.
- [13] *ATP 3-05.40 (FM 3-05.140) Special Operations Sustainment*; TRADOC 2012.
- [14] *AJP-4 Allied Joint Logistic Doctrine*; NATO Standardization Agency (NSA) 2013.
- [15] *Ált/217 Magyar Honvédség Összhaderőnemi Támogatás Doktrína (3. kiadás) MH DOFT kód: LOGD 4 (3)*; Magyar Honvédség 2015.
- [16] HORVÁTH A.: *A kritikus infrastruktúra védelem komplex értelmezésének szükségessége*. In: Horváth Attila (Ed): *Fejezetek a kritikus infrastruktúra védelemből I.*; Magyar Hadtudományi Társaság 2013. pp. 25-49.
- [17] PORKOLÁB I.: *Hibrid hadviselés: új hadviselési forma, vagy régi ismerős?*; Hadtudomány XXV. 3-4. (2015) 36–48. o.
- [18] HORVÁTH A.: *Az élelmiszerellátási lánc kritikus infrastruktúrái, terrorfenyegetettségének jellemzői*; Hadmérnök IV. 2. (2009) 437-449. o.